

Sygn. akt I C 1811/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2022 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Edyta Żyła

po rozpoznaniu w K. na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 marca 2022 r

(na podstawie art. 15zszs² USTAWY z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 - zamknąć rozprawę)

sprawy z powództwa **E. K. (1), R. K.**

przeciwko (...) SA z siedzibą w W.

o zapłatę

- zasądza od strony pozwanej (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powodów E. K. (1) i R. K. łącznie kwotę 110.534,18 zł (sto dziesięć tysięcy pięćset trzydzieści cztery złote 18/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 18 września 2021 r do dnia zapłaty,
- w pozostałej części oddala powództwo,
- zasądza od strony pozwanej (...) SA z siedzibą w W. na rzecz powodów E. K. (1) i R. K. łącznie kwotę 6.434 zł (sześć tysięcy czterysta trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I C 1811/20

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 16 marca 2022r.

Powodowie E. K. (1) i R. K. w pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. w W. wnieśli o: 1) zasądzenie od pozwanej (...) S.A. w W. łącznie (do niepodzielnej ręki) na rzecz powodów kwoty 110.534,18 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 2 czerwca 2020r. z uwagi na nieważność w całości umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 8 października 2008r.; 2) ewentualnie o zasądzenie od pozwanej łącznie na rzecz powodów kwoty 66.616,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 2 czerwca 2020r. do dnia zapłaty z uwagi na bezskuteczność postanowień wprowadzających mechanizm indeksacji kredytu do waluty obcej, tj. § 1 ust. 3 i ust. 3 A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 6 umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 8 października 2008r. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanej łącznie na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 8 października 2008r. zawarli z pozwaną (działającą wtedy pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) na kwotę 289.845 zł. Powodowie zakwestionowali postanowienia dotyczące indeksacji jako naruszające zasady

określoności świadczenia (art. 58 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.). W ocenie powodów umowę kredytu należy uznać za nieważną ponieważ klauzule indeksacyjne opierają się na uprawnieniu banku do określenia wysokości świadczenia kredytobiorcy na podstawie kursów walut swobodnie i jednostronnie ustalanych przez bank, przez co naruszono zasadę oznaczoności świadczenia. Zdaniem powodów postanowienia zawarte w § 1 ust. 3 i ust. 3 A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 6 umowy dotyczące m.in. indeksacji i ryzyka kursowego są abuzywne. Powodowie podnieśli, że postanowienia dotyczące indeksacji zawarte w umowie nie były z nimi indywidualnie negocjowane i zostały zamieszczone we wzorcu umownym. Zdaniem powodów postanowienia dotyczące indeksacji zostały sformułowane niejednoznacznie ponieważ kursy walut są ustalane przez pozwaną w sposób całkowicie dowolny, co spowodowało, że konsumenci nie mogli oszacować konsekwencji ekonomicznych jakie wiążą się dla nich z zawarciem ww. umowy kredytu. W zakresie niejednoznaczności ryzyka kursowego powodowie nadmienili, że bank nie poinformował ich o możliwych wahaniami kursu (...). Powodowie zarzucili także, że sposób kształtowania przez umowę praw i obowiązków stron był sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażący naruszał interesy powodów jako konsumentów ponieważ naruszał zasadę równowagi kontraktowej stron. Powodowie podnieśli, że bank zagwarantował sobie prawo do jednostronnego kształtowania treści stosunku prawnego bez wskazania jakichkolwiek obiektywnych i możliwych do zweryfikowania wytycznych w zakresie kształtowania kursów wymiany walut. W zakresie ryzyka kursowego sprzeczne z dobrymi obyczajami był brak poinformowania przez bank konsumentów o możliwych wahaniami kursu (...), także w długim okresie czasu oraz nie przedstawienie im symulacji obrazujących silny wzrost kursu (...). W ocenie powodów konsekwencją naruszenia zasady oznaczoności świadczenia oraz uznania postanowień przeliczeniowych za abuzywne jest nieważność umowy kredytu. Powodowie wskazali, że w okresie wykonywania umowy spłacili na rzecz pozwanej kwotę: 400.379,19 zł, z czego 384.993,56 zł tytułem spłaty rat, 579,69 zł prowizji za udzielenie kredytu, 12.072,91 zł tytułem składki ubezpieczenia na życie, 2.733,03 zł tytułem składek na ubezpieczenie nieruchomości. Natomiast bank wypłacił im kwotę 289.845,01 zł, w związku z czym domagają się nadwyżki jaką zapłacili ponad kwotę kredytu udostępnionego im przez bank, czyli 110.534,18 zł (400.379,19-289.845,01). Natomiast w przypadku utrzymania umowy w mocy bez postanowień niedozwolonych powodowie domagali się zapłaty kwoty 66.616,72 zł stanowiącej sumę nadpłat kredytu za okres od 10 sierpnia 2010r. do 10 marca 2020r.

Strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana podniosła zarzut nieudowodnienia roszczenia co do zasady jak i wysokości, zarzut przedawnienia roszczenia oraz brak naruszenia art. 353¹ k.c., nadto zakwestionowała abuzywność postanowień umownych. Pozwana zaznaczyła również, że powodowie byli poinformowani o ryzyku kursowym, co poświadczyli składając stosowne oświadczenie w umowie, oraz osobne oświadczenie o zaznajomieniu z ryzykiem kursowym. Ponadto umowa została zawarta w toku kryzysu finansowego, gdzie kurs (...) podlegał już wówczas sporym wahaniami. Odnosząc się do zarzutu nieważności strona pozwana podniosła, że umowa nie narusza zasady oznaczoności świadczenia ponieważ kwotą kredytu jest suma franków szwajcarskich odpowiadająca kwocie kredytu w PLN. Nadto przepisy dopuszczają możliwość zawierania umów kredytu indeksowanych do walut obcych. Pozwana wskazała, iż kwota kredytu nie musi zostać wyrażona w walucie polskiej, a dozwolone w tej materii są również inne mierniki wartości, w tym waluta obca. Odnosząc się do kwestii abuzywności pozwana podniosła, że powodowie mieli wpływ na rodzaj i treść zawieranej umowy ponieważ sami wybrali umowę kredytu z mechanizmem waloryzacji walutą (...) oraz decydowali o dacie wypłaty im środków z kredytu, a więc o kursie po jakim zostanie wypłacona kwota kredytu. Powodowie nie wykazali również, aby rażąco zostały naruszone ich interesy oraz dobre obyczaje, a samo odwołanie się do możliwości dowolnego kształtowania przez bank wysokości zobowiązań powodów za pomocą tabel kursowych jest niewystarczające. Należy również uwzględnić sposób wykonywania umowy, a zdaniem pozwanej kursy, które stosowała nie odbiegały od tych rynkowych. Ponadto postanowienia umowy były jednoznaczne w swej treści, nie pozostawiając żadnych wątpliwości co do sposobu indeksacji. Pozwana podkreśliła, że zawarcie umowy indeksowanej kursem (...) było dla powodów korzystniejsze niż zaciągnięcie takiego zobowiązania w PLN z uwzględnieniem oprocentowania kredytów złotych. Pozwana w całości zaprzeczyła twierdzeniom Powodów dotyczącym abuzywności jakichkolwiek postanowień umownych, wskazując jednocześnie, iż nawet w przypadku wyeliminowania tych przepisów z umowy, umowa w dalszym ciągu powinna być uznawana za ważną, a w miejsce postanowień dotyczących indeksacji sąd powinien zastosować kurs rynkowy bądź średni kurs NBP. Natomiast zdaniem pozwanej nie jest uzasadnione prawnie uznanie tej umowy za umowę kredytu

złotowego z oprocentowaniem LIBOR. W kwestii wysokości spreadu, Pozwany wskazał iż spread jest naturalnym elementem handlu, natomiast jego wysokość nie odbiegała od spreadów innych banków. Nadto powodom w myśl art. 411 pkt 1 k.c. nie przysługuje zwrot świadczenia ponieważ spłacając raty kredytu wiedzieli, że jest umowa kredytu jest nieważna i nie wystąpiła przesłanka z powyższego przepisu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 8 września 2008r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki mPlan hipoteczny w wysokości 289.845 zł z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym, w walucie (...), na okres 360 miesięcy spłacanego w równych ratach kapitałowo-odsetkowych do dnia 10-tego każdego miesiąca. We wniosku powód wskazał, że pracuje jako menadżer hipermarketu i osiąga dochód w walucie PLN. We wniosku powódka wskazała, że posiada wyższe wykształcenie i pracuje jako pracownik informacji lotniskowej i osiąga dochód w walucie PLN. Powodowie we wniosku zaznaczyli również opcję zabezpieczenia kredytu poprzez ustanowienie hipoteki na nieruchomości.

Dowód: wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki mPlan hipoteczny z dnia 8.09.2008r. wraz z załącznikami, k. 235-243.

W dniu 8 września 2008r. powodowie złożyli oświadczenie, iż reprezentant pozwanej przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu hipotecznego w polskim złotym i po zapoznaniu się z tą ofertą powodowie zdecydowali się na dokonanie wyboru oferty kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu i całego zadłużenia. Ponadto oświadczyli, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej

Dowód: oświadczenie powódki i powoda dla kredytów i pożyczek hipotecznych z dnia 8.09.2008r., k. 244-245.

Bank w dniu 1 października 2008r. wydał decyzję kredytową uwzględniającą wniosek powodów o przyznanie im kredytu na kwotę 289.845 zł w walucie waloryzacji kredytu (...).

Dowód: decyzja kredytowa z dnia 1.10.2008r., k. 246.

W dniu 8 października 2008r. powodowie zawarli z pozwaną (ówcześnie działającą pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowaną kursem (...) w celu sfinansowania zakupu lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...) oraz pokrycie opłat okołokredytowych.

Powodowie na warunkach określonych w umowie udzielono kredytu w wysokości 289.845 zł (§ 1 ust. 2 umowy). Natomiast w § 1 ust. 3 umowy wskazano walutę waloryzacji Kredytu (...). W § 1 pkt. 3A umowy wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 30 września 2008r. wg kursu kupna waluty z tabeli banku wynosi 138.008,28 CHF, jednak kwota ta miała charakter informacyjny ponieważ faktyczna wartość kredytu w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej w niniejszym punkcie.

Kredyt został zaciągnięty na okres 360 miesięcy, tj. od dnia 8 października 2008r. do 10 października 2038 roku, a jego spłata miała nastąpić w równych ratach kapitałowo - odsetkowych do 10-tego dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 4-6 umowy).

Prowizja z tytułu ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. wynosiła 0,20 % kwoty kredytu, tj. 579,69 zł (§ 1 pkt. 7A umowy).

Składka jednorazowa tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej: 1,50% z kwoty 289.845 zł, tj. 4.347,67 zł. Składka miała być naliczana miesięcznie w wysokości określonej w Tabeli Prowizji i Opłat mBanku (§ 1 pkt. 7C umowy).

Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,93 % w stosunku rocznym zaś marża banku wynosiła 1,00 %. W okresie ubezpieczenia spłaty kredytu oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,00 p.p. i

wynosiło 4,93 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,00 p.p. nastąpić miało od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8 umowy). Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej przez bank wynosiło 14,93 % (§ 1 ust. 9 umowy).

Prawnymi zabezpieczeniami umowy kredytu ustanowiono: hipotekę kaucyjną do kwoty 434.767,50 zł ustanowioną na nieruchomości, stanowiącej lokal mieszkalny nr (...) położony w K., przy ul. (...) (§ 3 ust. 1 umowy), zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia do banku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającej prawomocny wpis hipoteki (§ 3 ust. 6 umowy).

W § 5 i 6 umowy ustalono sposób wypłaty kredytu. Wypłata kredytu miała nastąpić w walucie PLN. Spłata kredytu miała następować na podstawie nieodwołalnego w trakcie trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu ze wskazanego przez kredytobiorców rachunku bankowego eKonto.

Zgodnie z § 7 umowy bank udzielił kredytobiorcom na ich wniosek Kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w § 1 ust. 1 zwanego dalej Kredytem, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota Kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu.

Kredyt oprocentowany został wg zmiennej stopy procentowej, której stopa w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 29 września 2008r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 1,00 % (§ 10 ust. 1 i 2 umowy).

Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który sporządzony jest w walucie (...) (§ 11 ust. 1 i 2 umowy). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Bank S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. (§ 11 ust. 4 umowy).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy kredytobiorcy upoważnili bank do pobierania środków na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku eKonto określonego w § 6 umowy.

Stosownie do treści § 15 ust. 1 pkt 1) umowy bank był uprawniony do wypowiedzenia umowy w przypadku naruszenia przez kredytobiorców warunków umowy, w szczególności w przypadku niedokonania w terminie spłaty raty kapitałowo-odsetkowej lub części raty kapitałowo-odsetkowej.

Niespłacone w terminie określonym w umowie lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia wierzytelności banku z tytułu umowy traktowane miały być jako zadłużenie przeterminowane, a rata kapitału lub w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału jako kapitał przeterminowany. Od kapitału przeterminowanego bank mógł naliczać odsetki w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania dla walut obcych, której wysokość wyznaczana miała być jako suma oprocentowania nominalnego określonego w § 1 ust. 8 i marży banku (§ 16 ust. 1 i 2 umowy). Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/ od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bte lub wytoczenia powództwa (§ 16 ust. 3 umowy).

W § 29 umowy znajduje się następujące oświadczenie powodów: „Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi Kredytu”.

Dowód: umowa nr (...) z dnia 8.10.2008r., k.51-58; harmonogram spłaty kredytu, k. 249-258,

Pozwana wypłaciła powodom kwotę kredytu w wysokości 289.845,01 zł.

Dowód: elektroniczne zestawienie operacji, k. 61-67,

Pismem z dnia 20 kwietnia 2009r. wprowadzono Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach mPlanów. Zgodnie z § 26 ust. 2 Regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej i kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej określona jest w tej walucie, natomiast spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty obcej określonym w tabeli kursowej banku.

Dowód: pismo okólne nr A-V- (...) z dnia 20.04.2009r. wraz z załącznikiem – Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach mPlanów, k. 259-268.

Od dnia 1 lipca 2009 r. wprowadzono zmiany do Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach mPlanów. Zmiany polegały na umożliwieniu klientom dokonywania spłat rat kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji kredytu.

Dowód: pismo okólne nr. A-V- (...) z dnia 30.06.2009r. wraz z załącznikiem, k. 269-271,

Powodowie w okresie od 17 października 2008r. do 10 marca 2020r. ponieśli następujące koszty tytułem spłaty kredytu:

- 384.993,56 zł tytułem spłaty rat kapitałowych, w tym 187.770 zł tytułem wcześniejszej spłaty kwoty kapitału,
- 579,69 zł tytułem prowizji,
- 12.072,91 zł tytułem składki ubezpieczenia na życie,
- 2.733,03 zł tytułem składki na ubezpieczenie nieruchomości,

Dowód: elektroniczne zestawienie operacji na rachunku powodów, k. 61-67, zaświadczenie z dnia 16.03.2020r., k. 71-77, zaświadczenie z dnia 10.03.2020r., k. 79, historia kredytu nr (...), k. 81-94

Pismem z dnia 18 maja 2020r. powodowie wezwali pozwaną do zapłaty kwoty 400.349,19 zł powołując się na nieważność umowy kredytu wynikającą z umieszczenia w niej postanowień abuzywnych oraz sprzeczności tych postanowień z zasadą oznaczoności świadczenia (art. 353¹ k.c.)

Dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 18.05.2020r., k. 98-103.

Powodowie zdecydowali się na kredyt ponieważ potrzebowali środków na zakup mieszkania. Powodowie najpierw udali się do placówki (...) (...), gdzie pracownik poinformował ich, że nie mają zdolności na zaciągnięcie kredytu w walucie PLN. Zaproponowano wówczas powodom kredyt w walucie (...). Kredyt w walucie obcej był przedstawiany powodom jako bardzo korzystny, a waluta (...) jako bezpieczna. Nie informowano powodów o ryzyku kursowym, możliwych nieograniczonych wahaniami kursy (...), a przedstawiona im symulacja wzrostu raty na skutek wzrostu kursu (...) dotyczyła okresu tylko ostatnich dwóch lat. Powodowie mieli świadomość, że kurs (...) może się zmieniać, ale nie mieli wiedzy, że może się to odbywać w tak dużej skali. Po 2-3 spotkaniach z pracownikiem (...) powodowie udali się do banku, gdzie podpisali umowę. Powodowie podpisali oświadczenie o ryzyku kursowym ponieważ byli zainteresowani wzięciem kredytu w (...). Powodom przedstawiono gotową umowę do podpisu. Powodowie czytali umowę przed jej podpisaniem jednak pozwana nie wyjaśniła im wątpliwości związanych z jej zapisami, w tym dotyczącymi tabel kursowych i sposobu ich ustalania.

Dowód: zeznania powoda- protokół z dnia 17.09.2021r., k.395-398., zeznania powódki- protokół z dnia 17.09.2021r., k.395-398.

Ryzyko kursowe banku było eliminowane poprzez transakcje na rynku międzybankowym. Kredyt był wypłacany w walucie PLN. Nie było możliwości wypłaty kredytu w walucie (...). Algorytm przeliczeniowy tabeli kursu stanowił tajemnicę przedsiębiorstwa i szeregowy pracownik banku nie był w stanie samodzielnie obliczyć kursu waluty.

Dowód: zeznania świadka D. S.- protokół z dnia 17.09.2021r., k.395-398.

W dniu 22 listopada 2013 roku dokonano wpisu do rejestru KRS, na podstawie którego (...) Bank S.A. zmienił nazwę na (...) S.A.

Fakt bezsporny

Poza okolicznościami, które zostały przez strony przyznane (art. 229 k.p.c.) lub też taką ocenę uzasadniał przebieg całego postępowania (art. 230 k.p.c.), istotne dla sprawy fakty Sąd ustalił w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których autentyczność i wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była skutecznie zakwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd oparł się także na zeznaniach powoda i powódki, które tutaj. Sąd uznał za wiarygodne, gdyż były one spójne, logiczne i korespondowały z dokumentacją co sprawiło, że nie było podstaw do odmowy im wiary. Sąd uznał, że brak jest podstaw do kwestionowania wiarygodności zeznań powodów. Na podstawie zeznań powodów Sąd ustalił okoliczności zawarcia umowy kredytu, jak również treść informacji przekazanych przez przedstawiciela banku. Oczywiście Sąd uwzględnia okoliczność podpisania przez powodów oświadczenia dotyczącego poinformowania powodów o ryzyku kursowym i w tym kontekście też ocenia wiarygodność zeznań powodów. Należy wskazać, że powodowie niewątpliwie mieli świadomość tego, że kursy waluty ulegają zmianie i w związku z tym zmianie ulega wysokość zobowiązania. Jest to tak obecnie jak i była w czasie podpisywania umowy kredytu - wiedza powszechna. Jak wynika z zeznań powodów, pracownik banku, odnosząc się do kwestii ryzyka kursowego, wskazywał na stabilność waluty (...), co należy uznać, że było to elementem rozmowy o ryzyku kursowym. W związku z powyższym podpisane przez powodów oświadczenie, nie koliduje z zeznaniami powodów i ustaleniami sądu. Nie ma podstaw do kwestionowania zeznań powodów odnośnie kwestii podkreślenia przez pracownika banku stabilności waluty.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego, gdyż dowód ten wobec uwzględnienia przez Sąd roszczenia głównego powodów i przyjęcia nieważności umowy kredytu okazał się nieprzydatny do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (art. 235² § 1 pkt 3 k.p.c.)

Sąd zważył co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Należy podnieść, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne kształtujące mechanizm indeksacji świadczeń stron z tytułu umowy według miernika, jakim są kursy waluty obcej – (...). W związku z tym, że umowa kredytu nie może istnieć bez tych postanowień, należy ją uznać za nieważną, a wszelkie świadczenia, jakie powodowie spełnili na rzecz pozwanego Banku tytułem jej wykonania, powinny im zostać zwrócone jako świadczenia nienależne.

1. Zarzut nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z zasadą oznaczoności świadczenia- art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Powodowie zakwestionowali zgodność postanowień umowy kształtujących mechanizm waloryzacji świadczeń stron według kursu waluty (...) z art. 353¹ k.c. wskazując, że została naruszona zasada oznaczoności świadczenia.

Stosownie do art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istotą umowy jest złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli, których treść określa prawa i obowiązki stron. Umowa powstaje, gdy zostanie uzgodniony katalog istotnych dla danej umowy obowiązków stron i odpowiadających im uprawnień. W konsekwencji, nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do dowolnego kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą umowy.

Podkreślenia wymaga fakt, że umowa kredytu zawarta przez strony stanowiła specyficzny podtyp umowy kredytu – umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, w tym wypadku – franka szwajcarskiego. Kwota kredytu została wskazana w umowie jako kwota w walucie złoty polski. Indeksacja kredytu do waluty obcej polegała na tym, że:

kwota kredytu wypłacona powodom w walucie złoty polski podlegała przeliczeniu na kwotę w walucie (...) według kursu waluty (...) wskazanego w umowie;

wysokość rat kredytu wyrażona była w walucie (...);

oprocentowanie kredytu wyliczane było od salda kredytu wyrażonego w walucie (...) w oparciu o stawkę rynku pieniężnego LIBOR (...),

powodowie mieli spłacać raty kredytu w walucie złoty polski po uprzednim przeliczeniu według określonego w umowie kursu (...).

W ocenie Sądu umowa kredytu zawarta przez strony nie była sprzeczna z zasadą oznaczoności świadczenia określoną w art. 353¹ k.c. Kwota kredytu została wyraźnie oznaczona w § 1 ust. 2 umowy i nie różniła się ona od kwoty rzeczywiście wypłaconej powodom. Natomiast to, że kwota w złotych polskich, którą powodowie muszą zwrócić do Banku tytułem spłaty rat kapitałowych jest wyższa od kwoty faktycznie wypłaconego im kredytu wynika z zastosowanego w umowie mechanizmu waloryzacji kwoty kredytu do waluty (...). Zastosowanie takiego mechanizmu w dacie zawierania umowy było możliwe na gruncie zasady swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c. i zastosowania instytucji umownej waloryzacji z art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W związku z tym w ocenie sądu zarzut ten nie był uzasadniony.

2. Zarzut nieważności umowy z uwagi na zastosowanie w niej niedozwolonych klauzul umownych – art. 385¹ k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.). Przytoczone przepisy zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego jako implementacja Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Zgodnie z treścią umowy wysokość zobowiązania powodów (konsumentów) była przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej – kredyt wg kursu kupna, zaś rata wg kursu sprzedaży. W obu przypadkach chodziło o kursy banku publikowane w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 1 ust. 3A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 4 umowy). Bank miał zatem jednostronną swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej. Umowa została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez bank. Niewątpliwie powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie mieli możliwości uzgadniania z bankiem wszystkich pozostałych postanowień. Powodowie dopatrują się abuzywności kwestionowanych postanowień umowy w odniesieniu do dwóch aspektów – po pierwsze z uwagi na to, że kursy waluty (...), po których przeliczane były zobowiązania z tytułu umowy, mogły być ustalane przez Bank w sposób arbitralny i według nieznanych powodom kryteriów, po drugie z uwagi na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym i nierównomierne obciążenia strony umowy tym ryzykiem.

Aby ocenić czy kwestionowane przez powodów postanowienia umowy są postanowieniami niedozwolonymi należy w pierwszej kolejności ustalić, czy powodom przysługiwał status konsumentów. Jak wskazuje art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powodowie zawarli umowę kredytu jako osoby prywatne, w celu zakupu lokalu mieszkalnego. Kredyt został więc zaciągnięty przez powodów na cele mieszkaniowe. W odniesieniu do spornej umowy powodowie bez wątpienia posiadali status konsumenta.

Następnie należy rozważyć, czy kwestionowane postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione między stronami. Sam fakt, że powodowie mogli poznać treść postanowień umowy przed jej zawarciem nie przesądza o ich indywidualnym uzgodnieniu. Kluczowe znaczenie ma zaś to, że kwestionowane postanowienia umowy zostały przejęte ze stosowanego u strony pozwanej wzoru. Co więcej, z zeznań powodów nie wynika, aby mogli oni negocjować postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej i sposobu przeliczania rat. Z artykułu 3 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wynika, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Z uwagi na powyższe należy uznać, że treść postanowień umowy została jednostronnie narzucona powodom przez Bank, a powodowie nie mieli na nią żadnego realnego wpływu. Nie sposób więc przyjąć, że postanowienia umowy zostały indywidualnie uzgodnione między stronami.

Następnie należy ustalić, czy kwestionowane zapisy umowy dotyczą głównych świadczeń stron. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I CSK 49/12 (OSNC 2013/6/76) wyraził pogląd, że: „Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron, którym ustawodawca posłużył się w art. 385¹ § 1 k.c., może budzić kontrowersje, tym bardziej że nie ma tu przesądzającego znaczenia to, czy wspomniane świadczenia należą do essentialiae negotii. Z tej przyczyny zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany in casu, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy”. Powyższy pogląd jest zbliżony do stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - według TSUE ocena czy dany warunek dotyczy głównego świadczenia umowy powinna zostać dokonana obiektywnie i na gruncie konkretnej umowy na płaszczyźnie prawnej i ekonomicznej, z uwzględnieniem struktury umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K., sygn. C-26/13, (...) -282). T.. Sąd w pełni podziela przytoczone wyżej stanowiska Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przychylając się do twierdzenia, że zakres pojęcia „postanowienia określające główne świadczenia stron” z art. 385¹ § 1 k.c. nie jest zbliżony do zakresu pojęcia „essentialiae negotii umowy” i na gruncie konkretnej umowy możliwe jest uznanie postanowień niebędących jej essentialiae negotii za „postanowienia określające główne świadczenia stron”.

Z kolei w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D., J. D. v Raiffeisen Bank (...), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wprost wypowiedział się na temat oceny zapisów umowy kształtujących mechanizm waloryzacji kwoty kredytu według kursu waluty obcej jako postanowień kształtujących główne

świadczenia stron: 44. (...) w okolicznościach w postępowaniu głównym – gdy z informacji dostarczonych przez sąd odsyłający, opisanych w pkt 35 i 36 niniejszego wyroku wydaje się wynikać, że unieważnienie klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał orzekł już, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, takiej jak ta w postępowaniu głównym, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo). Powyższe zagadnienie było rozpatrywane również przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wprost wskazał, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy.

Również w ocenie tut. Sądu kwestionowane przez powodów klauzule umowne określają główne świadczenia stron. Mechanizm waloryzacji świadczeń z umowy kredytu do waluty obcej wpływa na wysokość rat kredytu w złotych polskich spłacanych przez powodów. Po pierwsze, poprzez przeliczenie kwoty kredytu wypłaconej powodom w walucie złoty polski na walutę (...) po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia salda kredytu w walucie (...), jakie ma zostać przez powodów spłacone, stanowiącego podstawę do ustalenia wysokości poszczególnych rat kapitałowych w walucie (...). Po drugie, poprzez przeliczanie kwoty poszczególnych rat wyrażonych w (...) na walutę złoty polski po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia wysokości rat spłacanych ostatecznie przez powodów w walucie złoty polski. Po trzecie, w przypadku przewalutowania kredytu na inną walutę według kursów wskazanych w umowie dochodzi do ponownego ustalenia zarówno wysokości pozostałego do spłaty kapitału kredytu, jak i wysokości rat kredytu. Nie można przy tym pominąć, że zastosowanie mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej pozwala na ustalenie oprocentowania kredytu w odniesieniu do stawki referencyjnej adekwatnej do tej waluty – w przypadku przedmiotowej umowy stawką tą jest LIBOR 3M ((...)). Kwota odsetek jest przy tym określana w walucie (...). Mechanizm waloryzacji kredytu do waluty obcej kształtuje więc w sposób bezpośredni zasady, według których powodowie spełniają swoje podstawowe obowiązki wynikające z umowy kredytu – czyli obowiązek spłaty kredytu oraz obowiązek spłaty odsetek. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie waloryzacji kredytu i wyznaczającej wysokość zobowiązania powodów względem banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. W niniejszej sprawie nie ma dowodów wskazujących na możliwość negocjowania warunków umowy w tym zakresie. Podnieść należy, że przedmiotowa umowa, w zakresie dotyczącym kwestii ustalania kursów waluty, ma podobne brzmienie co inne proponowane klientom przez banki umowy, w innych sprawach które zawisły przez tut. Sądem. Powszechna jest też wiedza o tym, że w tym zakresie klienci nie mogli negocjować warunków umowy.

Następnie należało rozważyć, czy – skoro zakwestionowane postanowienia dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powoda jako konsumenta.

Dalsze rozważania co do oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy na gruncie art. 385¹ k.c. Sąd przeprowadzi osobno co do co do klauzuli indeksacyjnej - rozumianej jako sposób ustalania kursu waluty obcej, po którym przeliczane są zobowiązania z tytułu umowy oraz co do klauzuli ryzyka kursowego.

a. Klauzula indeksacyjna.

Klauzula indeksacyjna zawarta została w kwestionowanych przez powodów postanowieniach umowy kredytu. Przewidywała ona, że zobowiązania stron z tytułu umowy kredytu przeliczane będą według kursów waluty (...) określonych w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku. Kwota kredytu lub jego transzy wypłacona powodom w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie (...) zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub jego transzy (§ 1 ust. 3A i § 7 umowy kredytu). Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powodów w walucie złoty polski miały zaś być przeliczane na kwoty w walucie (...) z zastosowaniem kursu sprzedaży obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą

Kursów Walut Obcych Banku (§ 11 ust. 4 umowy kredytu). – kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującego na dzień spłaty godz. 14:50.

W związku z tym, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. Pojęcie „jednoznacznie” zastosowane w art. 385¹ § 1 k.c. należy interpretować w odniesieniu do treści art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. „Jednoznacznie” w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza więc „prostym i zrozumiałym językiem”.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapadłym na gruncie Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, O. Bank (...) i O. Faktoring K. Z. v. T. I. i E. K. (2)., (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. A. i in. v. (...) SA, LEX nr 2355193).

Żeby kredytobiorcy mogli ocenić wysokość kursów waluty (...) stosowanych do przeliczania zobowiązań z tytułu umowy oraz zakres wahań tych kursów, należałoby zawrzeć w umowie informacje, które wskazywałyby: jakie czynniki wpływają na kształtowanie się kursów sprzedaży i kupna waluty (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku; gdzie znaleźć informacje o tych czynnikach; czy wysokość tych kursów jest w jakikolwiek sposób limitowana (czy kurs nie może wzrosnąć powyżej określonego poziomu lub spaść poniżej określonego poziomu) – chyba że informacje te wchodziłyby w zakres wiedzy powszechnej, którą posiadać powinien każdy przeciętny konsument.

Tymczasem w umowie kredytu nie ma żadnego postanowienia, które definiowałoby, czym jest Tabela Kursów Walut Obcych lub odnosiło się sposobu ustalania kursów sprzedaży i kupna (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych; nadto takie informacje nie zostały przedstawione powodom przez pracowników Banku przed podpisaniem umowy kredytu. Skoro ani z samej umowy, ani z informacji przekazanych kredytobiorcom przed jej zawarciem nie wynikały żadne wytyczne, pozwalające na chociażby orientacyjne wyliczenie wysokości stosowanych w Banku kursów kupna i sprzedaży (...), postanowień umowy kredytu dotyczących klauzuli indeksacyjnej nie sposób uznać za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przechodząc do oceny postanowień umowy kształtujących klauzulę indeksacyjną pod kątem sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów należy w pierwszej kolejności podkreślić, że kursy kupna i sprzedaży (...) określone w Tabeli wpływały bezpośrednio na wysokość obciążania finansowego powodów z tytułu umowy kredytu. Na podstawie kursu kupna (...) przeliczano bowiem wypłaconą powodom kwotę kredytu na kwotę w walucie (...), która służyła następnie do określenia wysokości rat kapitałowych kredytu w walucie (...). Na podstawie kursu sprzedaży (...) przeliczano zaś spłacane przez powodów raty kredytu z waluty złoty polski na walutę (...). Kolejno należy zauważyć, że Tabela Kursów Walut Obcych była opracowywana przez Bank, który udzielił powodom kredytu. W braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży (...) wskazany w Tabeli należy przyjąć, że kurs ten mógł być kształtowany w sposób dowolny. Bez znaczenia pozostaje tutaj fakt, że w rzeczywistości kursy walut w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku były ustalane na podstawie notowań rynkowych. Postanowienia umowy kredytu dotyczące Tabeli były na tyle niejasne, że na ich podstawie Bank mógł określać zawierane w Tabeli kursy kupna i sprzedaży (...) bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów,

kierując się wyłącznie własnym uznaniem. Jednocześnie konsumenci nie mogli w żaden sposób zweryfikować, czy kursy kupna i sprzedaży dewiz dla (...) są prawidłowe. W umowie nie określono przecież żadnych kryteriów, według których mogliby tą prawidłowość oceniać.

Takie ukształtowanie klauzuli indeksacyjnej z pewnością naruszało w sposób rażący interesy powodów jako konsumentów. Brak możliwości określenia potencjalnej wysokości kursów kupna i sprzedaży (...), od których zależała wysokość salda kredytu wyrażonego w (...) oraz wysokość rat kredytu wyrażonych w (...) i spłacanych w walucie złoty polski, nie pozwalał bowiem powodom na racjonalną ocenę ekonomicznego obciążenia związanego z umową kredytu oraz uniemożliwiał im weryfikację prawidłowości ustalanych przez Bank kursów kupna i sprzedaży (...), a tym samym prawidłowości rozmiaru nałożonych na nich obciążeń finansowych z tytułu umowy. Jednocześnie ukształtowanie zapisów w umowie w taki sposób, że określenie zarówno kursów kupna i sprzedaży dewiz dla (...), jak i kryteriów, według których kursy te będą ustalane, zostało pozostawione w wyłącznej gestii Banku, tworzy szerokie pole do nadużyć Banku na szkodę konsumenta.

Należy zaznaczyć, że dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Sąd nie widzi żadnego racjonalnego i sprawiedliwego uzasadnienia dla pozostawienia decyzji o wysokości kursów kupna i sprzedaży (...) wyłącznie w rękach Banku, na podstawie nieokreślonych kryteriów, bez żadnych mechanizmów, które pozwalałyby na weryfikację wysokości tych kursów przez konsumenta. Kwestionowane zapisy umowy bez wątpienia należy więc uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Zaznaczenia przy tym wymaga, że dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że w znajdującym zastosowanie do umowy Regulaminie przewidziano możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. Po zawarciu umowy kredytu, w drodze zmiany Regulaminu umożliwiono co prawda powodom spłatę kredytu bezpośrednio w walucie (...) należy jednak podnieść, że ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 3851 § 1 k.c.), dokonuje się **według stanu z chwili zawarcia umowy**. (por: Uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17). W chwili zawarcia umowy istniał taki stan, że kredyt musiał być wypłacony w złotych (jednocześnie przewalutowany w oparciu o kurs ustalany przez bank). W świetle chwili na którą ocenia się abuzywność postanowień umowy, nie mają znaczenia zmiany dokonane po dacie zawarcia umowy kredytu. Sąd bada abuzywność na chwilę podpisania umowy, badając czy dane postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nieuczciwe – w tym znaczeniu, że umożliwia potencjalne pokrzywdzenie konsumenta, a nie czy bank wykonując umowę działał uczciwie. Ponadto danie powodom wyboru co do metody spłaty kredytu nie oznacza, że powodowie mogli indywidualnie negocjować zapisy umowy odnoszące się do którejkolwiek z przewidzianych we wzorze umowy metod spłaty kredytu.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że postanowienia umowy, umożliwiały stronie pozwanej arbitralne ustalenie kursu wymiany waluty, a więc arbitralne ustalenie wysokości zobowiązania powodów. W związku z powyższym postanowienia umowy umożliwiające ustalenie kursu wymiany waluty w sposób arbitralny należy uznać za rażąco naruszające ich interesy i sprzecznie z dobrymi obyczajami.

b. Klauzula ryzyka kursowego.

Wszystkie kwestionowane przez powodów postanowienia umowy składają się razem również na klauzulę ryzyka kursowego. Jako że jak ustalono już powyżej, postanowienia te określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. W ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy nie można uznać postanowień umowy określających klauzulę ryzyka kursowego za jednoznaczne. Decydujące znaczenie miały tu uchybienia Banku zaistniałe na etapie przed zawarciem umowy oraz trakcie jej zawierania – Bank nie przekazał powodom wystraszającej informacji dotyczących ryzyka kursowego, dzięki którym mogliby się oni orientować co do przewidywalnych poziomów wzrostu lub spadku kursów waluty (...) oraz przełożenia wzrostu lub spadku tych kursów na obciążenie ekonomiczne związane z umową.

Powodowie potrzebowali środków finansowych na inwestycję związaną z realizacją ich potrzeb mieszkaniowych. Inwestycja miała być finansowana ze środków pieniężnych w walucie złoty polski, w tej samej walucie powodowie chcieli spłacać raty kredytu. Powodowie byli więc zainteresowani uzyskaniem kredytu wypłacanego w walucie złoty polski i którego raty miały być również spłacane w walucie złoty polski. Zdecydowali się na kredyt indeksowany do waluty (...) ponieważ poinformowano ich, że nie mają zdolności do wzięcia kredytu w walucie PLN..

Nie sposób oczywiście zakładać, że powodowie nie byli w ogóle świadomi tego, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć. Jest to wiedza powszechna, którą posiada każda przeciętnie zorientowana dorosła osoba. Powodowie potwierdzili też zeznając na rozprawie, że mieli świadomość, że kurs (...) może wzrosnąć, lecz nie przewidywali skali tego zjawiska. Jednocześnie należy jednak zauważyć, że same postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania zobowiązania powodów według kursów waluty (...) były rozrzucone po całej umowie i sformułowane w sposób bardzo ogólny. Nie dawały więc jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością kwoty kredytu wypłaconej powodom w złotych polskich i wysokością rat kredytu spłacanych przez nich również w złotych polskich a kursami waluty (...) i ich wpływem na wysokość salda kredytu w (...) i w złotych polskich oraz rat kredytu spłacanych w walucie złoty polski. Mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty (...) powodował zaś, że wysokość obciążenia powodów związanego ze spłatą kredytu (które to obciążenie należy oceniać w odniesieniu do kwot w walucie złoty polski, ponieważ w tej walucie chcieli uzyskać finansowanie i w tej walucie uzyskiwali dochody) w całym okresie 30 lat obowiązywania umowy podlegała dużym wahaniom. Mogły to być wahania korzystne dla powodów, powodujące zmniejszenie wysokości salda kredytu i rat spłacanych w walucie złoty polski i w efekcie mogące prowadzić do tego, że spłacą oni kapitał kredytu z wykorzystaniem niższej kwoty wyrażonej w walucie złoty polski niż kwota wypłacona im przez Bank, jak i niekorzystne dla powodów, powodujące zwiększenie wysokości rat i w efekcie mogące prowadzić do tego, że spłacą oni kapitał kredytu z wykorzystaniem wyższej kwoty wyrażonej w walucie złoty polski niż kwota wypłacona im przez Bank. Podkreślenia wymaga przy tym, że za sytuację niekorzystną dla powodów należy uznać wzrost wysokości rat spłacanych w złotych polskich nie tyle w całym okresie, na który zawarta została umowa, lecz nawet przez pewien jego wycinek, obejmujący kilka - kilkanaście miesięcy. Rata kredytu jest comiesięcznym znaczącym obciążeniem dla kredytobiorców, a jej nieuregulowanie wiązać się może z bardzo niekorzystnymi dla nich konsekwencjami - począwszy od naliczania odsetek karnych za opóźnienie w spłacie raty, skończywszy na wypowiedzeniu umowy kredytu i postawieniu całego zobowiązania w stan natychmiastowej wykonalności. Nawet więc okresowy, znaczący wzrost raty kredytu może prowadzić do poważnego zachwiania płynności finansowej kredytobiorców.

W ocenie Sądu należyta informacja o obciążającym powodów ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powinna polegać co najmniej na:

okazaniu kredytobiorcom wykresu obrazującego zmiany kursów waluty obcej w okresie adekwatnym do okresu, na który ma zostać zawarta umowa. W przypadku umowy kredytu zawartej przez powodów powinien być to wykres obrazujący zmiany kursów (...) w okresie od stycznia 1995 r. do października 2008 r. Sąd uważa wskazany wyżej okres za adekwatny, ponieważ obrazuje on wahania kursów waluty na przestrzeni wielu lat, przy zmiennej sytuacji gospodarczej w kraju i na świecie. Jednocześnie jest to okres już po rozpoczęciu reformy walutowej – denominacji złotego, kiedy w Polsce rozwijała się i stabilizowała gospodarka wolnorynkowa, będąca modelem gospodarczym obowiązującym do dnia zawarcia umowy kredytu (i do chwili obecnej);

wyjaśnieniu, że kwota kredytu w walucie złoty polski zostanie przeliczona na kwotę w walucie obcej po kursie waluty, jaki będzie obowiązywał zgodnie z umową w dniu wypłaty kwoty kredytu;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu w walucie obcej – przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji obejmującej co najmniej, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie obcej przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy kursem aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

wyjaśnieniu, że raty kapitałowe kredytu będą wyrażone w walucie obcej i zostaną wyliczone na podstawie salda kapitału kredytu wyrażonego w walucie obcej;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu wyrażonego w złotych polskich oraz rat kredytu wyrażonych w złotych polskich - przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji tego, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie złoty polski oraz rat kredytu w walucie złoty polski przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

podkreśleniu, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć ponad poziom wskazany powodom na wykresie, ponieważ są one powiązane ze zmienną sytuacją gospodarczą w Polsce, w Szwajcarii oraz na świecie.

Tylko takie informacje pozwalają na uświadomienie kredytobiorcy, że kursy waluty obcej na przestrzeni kilkunastu – kilkudziesięciu lat mogą podlegać naprawdę dużym wahaniom i że wahania te wpływają bezpośrednio zarówno na wysokość wypłacanej im kwoty kredytu, jak i na rozmiar ich obciążeń wynikających z umowy. Pozwalają też na ocenienie przez kredytobiorcę, czy będzie w stanie spełniać świadczenia z tytułu umowy przy założeniu, że jego obciążenia wzrosną (choćby tylko chwilowo) do najwyższego zakresu przewidywalnego w momencie zawierania umowy i czy proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym na mocy umowy od Banku a świadczeniem, jakie będzie musiał spełnić na rzecz Banku, jest dla niego do zaakceptowania.

Natomiast informacje przekazywane powodom przez Bank przed podpisaniem umowy kredytu były zbyt lakoniczne. Powodowie podpisali oświadczenia o świadomości istnienia ryzyka związanego z produktem, iż niekorzystna zmiana kursu spowoduje wzrost comiesięcznych rat kredytu oraz wartości całego zaciągniętego zobowiązania. Brak jest jednak sprecyzowania w jakim zakresie powodowie winni byli oczekiwać tej niekorzystnej zmiany i jak w rzeczywistości ta rata może się zmienić.

Z powyższej analizy wynika, że informacje, które Bank przekazał powodom na etapie przed zawarciem umowy kredytu, nie były wystarczające do tego, aby w pełni zdali sobie oni sprawę z ryzyka kursowego wiążącego się z umową oraz z jego potencjalnych skutków. Wynikało z nich co prawda, że wysokość raty kredytu jest uzależniona od wysokości kursu (...) i może ulec pewnym zmianom na niekorzyść kredytobiorców, twierdzenia te sprowadzały się jedynie do ogólnych twierdzeń, w żaden sposób tego ryzyka nie obrazując. Powodowie w ogóle nie zostali przy tym uświadomieni co do tego, w jaki sposób wahania kursu waluty (...) wpływają na wyliczenie salda kredytu w walucie (...), co przy zastosowaniu mechanizmu indeksacji może prowadzić do tego, że wypłacona im kwota kapitału kredytu w walucie złoty polski będzie niższa niż saldo kapitału w złotych polskich, które będą musieli spłacić. Z informacji, które powodom mógł przekazać Bank, wynikał przede wszystkim jeden wniosek, oczywisty dla każdego, kto mógłby się z tymi informacjami zapoznać: że kredyt indeksowany do waluty (...) ze względu na niższą ratę jest znacznie korzystniejszy od kredytu nieindeksowanego w walucie złoty polski, a waluta (...) jest stabilna. Informacje te w istocie zacierały więc obraz ryzyka kursowego, skupiając się na uwypukleniu zalet umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) przy jednoczesnym zbagatelizowaniu jej wad, w tym w szczególności zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym. Ze względu na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym nie mogli oni prawidłowo ocenić wpływu wahań kursów waluty (...) na ich sytuację ekonomiczną – czyli tego, do jakiej rozsądnie przewidywalnej na moment zawarcia umowy wysokości może wzrosnąć saldo kredytu wyrażone w walucie złoty polski oraz rata kredytu spłacana w walucie złoty polski i czy będą oni w stanie udźwignąć obciążenie finansowe związane z takim wzrostem. Brak należytej informacji o ryzyku kursowym i jego skutkach przesądza, że kwestionowane postanowienia umowy nie mogą zostać uznane za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Następnie należy zauważyć, że mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej minimalizował zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie Banku. Kredyty indeksowane do walut obcych były ujmowane w wewnętrznej dokumentacji księgowej Banku jako kredyty walutowe, a Bank uzyskiwał środki na pokrycie tych kredytów nie w walucie złoty polski, lecz w walucie indeksacji. Mechanizm indeksacji w umowach kredytu był

skonstruowany w taki sposób, że niezależnie od wysokości kursów waluty (...) do waluty złoty polski Bank otrzymywał od kredytobiorców kwoty rat w walucie złoty polski odpowiadające wartością kwocie raty wyrażonej w walucie (...) czyli że w każdym wypadku kwoty otrzymane od powodów tytułem spłaty rat kredytu pokryją zobowiązania Banku zaciągnięte celem sfinansowania kredytu. Z kolei zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie powodów nie było w żaden sposób ograniczone. Powodowie pobrali kwotę kredytu w walucie złoty polski i spłacali ją również z wykorzystaniem środków pieniężnych w walucie złoty polski. W umowie kredytu nie było żadnego mechanizmu, który gwarantowałby, że przy zmianach kursów waluty (...) obciążenie powodów z tytułu spłaty kapitałowej części rat kredytu nie będzie wzrastało i że ostatecznie kwota spłaconych przez powodów rat kapitałowych kredytu w walucie złoty polski nie przekroczy wypłaconego im kapitału kredytu. Ryzyko kursowe zostało więc rozłożone pomiędzy stronami w nierównomierny sposób. Należy przy tym podkreślić, że ten brak równomierności w ponoszeniu ryzyka kursowego nie był powodom wiadomy, ponieważ nie uzyskali na ten temat żadnych informacji od Banku.

Jednocześnie trudno jest przyjąć, że Bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powodów. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem opracowanego przez Bank wzoru, z pewnością znał on więc zasady działania mechanizmu indeksacji kredytu do waluty (...) i jego przełożenie na wysokość salda kredytu i rat kredytu spłacanych przez powodów w walucie złoty polski. Bank był również świadomy tego, że powodowie będą spłacali raty kredytu wykorzystując do tego uzyskiwane przez nich środki finansowe w walucie złoty polski – przed zawarciem umowy uzyskał od powodów informacje o uzyskiwanych przez nich dochodach, ponieważ informacja ta była konieczna dla oceny zdolności kredytowej powodów. Było więc dla Banku jasne, że wszelkie wahania kursów waluty (...) będą miały przełożenie na rzeczywiste obciążanie powodów z tytułu umowy kredytu.

W ocenie Sądu brak należytego poinformowania powodów przez Bank o ciążącym na nich ryzyku kursowym przy jednoczesnym przeliczeniu potencjalnych niekorzystnych skutków związanych z istnieniem tego ryzyka z Banku na powodów świadczy o tym, że postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji uznać należy za rażąco naruszające interesy powodów jako konsumentów. Każdy racjonalny konsument podejmuje decyzje o zaciągnięciu długoterminowego zobowiązania na podstawie oceny, jaka będzie proporcja pomiędzy korzyściami uzyskanymi w wyniku zaciągnięcia tego zobowiązania a obciążeniami z nim związanymi, jaki będzie przewidywalny rozmiar obciążeń związanych z tym zobowiązaniem i czy będą to obciążenia, które jest gotów ponieść. W interesie konsumenta leży bowiem zaciągnięcie zobowiązań, które – według dostępnych mu informacji – będą dla niego korzystne i nie będą dla niego nadmiernym obciążeniem. Tymczasem w przedmiotowej sprawie zaniedbania Banku w zakresie przedstawienia powodom odpowiedniej informacji o ryzyku kursowym związanym z umową kredytu indeksowanego do waluty (...) i jego potencjalnych skutkach doprowadziły do tego, że powodowie zdecydowali się zaciągnąć taki kredyt, nie zdając sobie w pełni sprawy z zakresu ryzyka kursowego, związku pomiędzy ryzykiem kursowym i rozmiarem obciążeń powodów związanych z umową oraz tego, jak może się kształtować proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym przez powodów od Banku a świadczeniami, jakie oni będą spełniali na rzecz Banku. Powodom została więc odebrana możliwość podjęcia rozsądnej i przemyślanej decyzji, opartej na pełnym rozważeniu wad i zalet zaproponowanej im umowy kredytu, co rażąco naruszyło ich interesy. Również ukształtowanie mechanizmu indeksacji w taki sposób, że ryzyko kursowe z nim związane tworzyło zagrożenia wyłącznie po stronie kredytobiorców przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów Banku nie może zostać ocenione pozytywnie pod kątem ochrony interesów konsumentów. Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji w sposób ewidentny godzi w te interesy.

Jednocześnie postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji są sprzeczne z dobrymi obyczajami. W stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami dobre obyczaje wymagają, aby w sytuacji, gdy przewidywany rozmiar obciążeń związanych z długoterminowym zobowiązaniem nie jest możliwy do oceny na podstawie informacji, które powinien posiadać każdy rozsądny konsument, przedsiębiorca dostarczył konsumentowi informacji pozwalających na taką ocenę. Jak wielokrotnie wskazano już wyżej, przed zawarciem umowy Bank nie dostarczył takich informacji powodom. Jako naruszenie dobrych obyczajów należy również postrzegać takie ukształtowanie postanowień tworzących mechanizm indeksacji, że gwarantują one minimalizację zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie Banku przy jednoczesnym braku ograniczenia w jakikolwiek sposób zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie konsumentów. Dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta

i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Tymczasem przerzucenie ryzyka kursowego z Banku na konsumenta równowagę kontraktową stron i prowadzi do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania interesów przedsiębiorcy kosztem interesów konsumentów.

Podobnie jak w przypadku oceny pod kątem abuzywności postanowień umowy tworzących klauzulę indeksacyjną, dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy tworzących klauzulę ryzyka kursowego pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że w znajdującym zastosowanie do umowy Regulaminie przewidziano możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. W tym względzie Sąd odwołuje się do rozważań poczynionych już wyżej. Należy tylko zaznaczyć, że fakt, iż powodowie będą mogli spłacać kredyt w walucie indeksacji nie wpływa na ocenę postanowień umowy pod kątem ich abuzywności w rozumieniu art. 385¹ k.c. – a to dlatego, że ocena zapisów umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. powinna następować z uwzględnieniem okoliczności, które miały miejsce przed zawarciem umowy i w momencie jej zawarcia, a nie zdarzeń, które miały miejsce później. Nadto możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji nie eliminowała istniejącego po stronie powodów ryzyka kursowego, ponieważ w dalszym ciągu musieli oni spłacać raty kredytu w walucie (...) przy wykorzystaniu środków w walucie złoty polski, z czym wiąże się konieczność wymiany środków w walucie złoty polski na środki w walucie (...) po kursach rynkowych.

c. Skutki usunięcia z umowy niedozwolonych klauzul: indeksacyjnej i ryzyka walutowego.

Skoro postanowienia ww. postanowienia umowy i Regulaminu są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ k.c. to należy uznać, że nie wiążą one powodów z mocy samego prawa od dnia zawarcia spornej umowy. Jednocześnie jednak z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że eliminacja niedozwolonych postanowień umowy co do zasady nie powinna prowadzić do jej nieważności, lecz do związania stron umową w pozostałym zakresie, z pominięciem niedozwolonych postanowień. Po usunięciu kwestionowanych postanowień umowa kredytu przybiera kształt umowy kredytu w walucie złoty polski, bez indeksacji do waluty (...), z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej LIBOR 3M. Postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji do waluty (...) dotyczą głównych świadczeń stron i ich wprowadzenie pozwoliło na zastosowanie w umowie oprocentowania według stawki referencyjnej odpowiedniej dla waluty (...), a tym samym obniżenie w początkowym okresie obowiązywania umowy wysokości rat kredytu w stosunku do rat kredytu nieindeksowanego do waluty (...). Na gruncie niniejszej sprawy jest bezspornym, że Bank nigdy nie zaoferowałby powodom umowy kredytu w złotych polskich nieindeksowanego do waluty (...) z oprocentowaniem opartym o stawkę referencyjną LIBOR 3M, zaś powodowie z uwagi na wysokość rat nie chcieliby zawrzeć umowy kredytu w walucie złoty polski nieindeksowanego do waluty (...) z wyższym oprocentowaniem, opartym o stawkę referencyjną WIBOR. Skoro bez postanowień umowy kredytu, które zostały uznane za abuzywne, brak byłoby zgodnego zamiaru stron w rozumieniu art. 65 § 2 k.c. co do zawarcia umowy kredytu, umowę tę należy uznać za nieważną w całości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że pełnomocnik powodów jak i sami powodowie wprost oświadczyli, że godzą się na ewentualne stwierdzenie, że umowa jest nieważna, mając na uwadze wszelkie konsekwencje z tym związane. Nie ma więc podstaw do uznania, że upadek umowy niósłby za sobą negatywne skutki, z których powodowie nie zdają sobie sprawy i których nie akceptują, co w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykluczałoby możliwość stwierdzenia nieważności umowy (por. cytowany już poprzednio wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, K. D. (2) i J. D. (2) przeciwko Raiffeisen Bank (...), LEX nr 2723333).

2. Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego.

Skoro umowa kredytu jest nieważna, to wszelkie świadczenia spełnione przez powodów na mocy tej umowy uznać należy za świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., podlegające zwrotowi na mocy art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy wynika, że powodowie w okresie od 17 października 2008r. do 10 marca 2020r. tytułem spłaty zobowiązania z umowy kredytu uiszcili na rzecz pozwanej łącznie kwotę 400.379,19 zł. Powodowie otrzymali natomiast od pozwanej tytułem wypłaty kredytu kwotę 289.845,01 zł. W związku z tym nadwyżka roszczenia powodów ponad kwotę udostępniona przez bank wynosi 110.534,18 zł (400.379,19-289.845,01).

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 110.534,18 zł Sąd zasądził od dnia 18 września 2021r. tj. od dnia następnego po złożeniu przez powodów oświadczenia na rozprawie, że nie wyrażają zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami umownymi. Oświadczenie takie zostało złożone na rozprawie w dniu 17 września 2021 r. i od dnia następnego ustala bezskuteczność zawieszona umowy łączącej strony. Od tej pory można więc mówić o wymagalności roszczenia. Jak wskazał bowiem Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 7 maja 2021 r. sygn. III CZP 6/21 do chwili, w której należycie poinformowany konsument wyrazi zgodę na związanie niedozwolonym postanowieniem umownym albo zgody tej odmówi (ew. upływie rozsądny czas do jej wyrażenia), umowa kredytu, która bez tego postanowienia nie może wiązać, znajduje się w stanie bezskuteczności zawieszony, tj. nie wywołuje skutków prawnych, choć skutki te może nadal wywołać w razie wyrażenia zgody na postanowienie albo - jeżeli są spełnione stosowne przesłanki - w razie jego zastąpienia regulacją zastępczą. Jest jasne, że tak długo jak trwa stan zawieszenia, kredytodawca nie może domagać się spełnienia uzgodnionych w tej umowie świadczeń. Jednakże zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem dotyczącym stanu bezskuteczności zawieszony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 95/10 i z dnia 3 lutego 2017 r., II CSK 159/16, niepubl.; por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95 i z dnia 7 listopada 1997 r., II CKN 431/97, OSNC 1998 Nr 6, poz. 94) nie może również żądać zwrotu spełnionego świadczenia nienależnego, ponieważ decyzja co do związania postanowieniem i umową leży co do zasady w rękach konsumenta. Skoro zaś kredytodawca nie może wystąpić z takim żądaniem i w ten sposób postawić swych roszczeń restytucyjnych w stan wymagalności zgodnie z art. 455 k.c. (co do zastosowania art. 455 k.c. do roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, niepubl., z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, Nr 10, poz. 157, z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43, z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 198/16, niepubl. oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, Nr 7, poz. 93, z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 75, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 2 i z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20), rozpoczęcie biegu ich przedawnienia nie wchodzi w rachubę. Sytuacja ulega zmianie dopiero w razie potwierdzenia klauzuli abuzywniej przez konsumenta, kiedy to klauzula oraz umowa stają się skuteczne z mocą wsteczną, albo odmowy jej potwierdzenia (upływu rozsądnego czasu do potwierdzenia), kiedy to dochodzi do utrzymania umowy z regulacją zastępczą (jeżeli są spełnione stosowne przesłanki) albo do całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy. Owa trwała bezskuteczność (nieważność) jest równoznaczna ze stanem, w którym "czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia" w rozumieniu art. 410 § 2 in fine k.c. (condictio sine causa) oraz "nieważnością czynności prawnej" w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. W związku z tym w pozostałym zakresie roszczenia powodów w zakresie odsetek ulec musiało oddaleniu, o czym Sąd orzekł w pkt II sentencji.

Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził od pozwanej łącznie na rzecz powodów kwotę 110.534,18 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 18 września 2021r. do dnia zapłaty (pkt 1 sentencji).

Pozwana zarzuciła, że powodom w myśl art. 411 pkt 1 k.c. nie przysługuje zwrot świadczenia.

Zgodnie z art. 411 pkt 1 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej; Z art. 411 pkt 1 in fine wynika, że możliwość żądania zwrotu świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej istnieje – wbrew regule ogólnej – także wtedy, gdy świadczący wiedział o nieważności zobowiązania (A. Ohanowicz (w:) A. Ohanowicz, J. Górski, Zarys..., s. 117). Rozwiązanie takie jest wyrazem konsekwencji ustawodawcy i służy wyłączeniu uznawania „okreśną drogą” skutków nieważnych czynności prawnych (pod rządem kodeksu zobowiązań np. R. Longchamps de Berier, Zobowiązania,

Lwów 1939, s. 227; pod rządem kodeksu cywilnego W. Serda, Nienależne..., s. 165; E. Łętowska, Bezpodstawne..., s. 87, 90; Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania..., s. 292; P. Księżak, Świadczenie..., s. 123; P. Mostowik (w:) System..., t. 6, red. A. Olejniczak, 2014, s. 316; por. W. Dubis (w:) Kodeks..., red. E. Gniewek, P. Machnikowski, 2017, komentarz do art. 411, nb 1). Zatem skoro powodowie dochodzą zwrotu świadczenia, które spełnili w wyniku nieważnej umowy kredytu przysługuje im prawo do żądania zwrotu świadczenia niezależnie od tego, czy wiedzieli, że umowa kredytu jest nieważna w chwili spłaty poszczególnych rat i bez względu na to czy spełniając te świadczenia zastrzegli sobie ich zwrot.

Pozwana podniosła również, że powodom nie przysługuje zwrot świadczenia nienależnego ponieważ pozwana zużyła korzyści i przez to nie jest już wzbogacona, nadto nie musiała się liczyć z obowiązkiem zwrotu (art. 409 k.c.). Odnosząc się do tego zarzutu należy podnieść, iż jest on bezpodstawny. Świadczenie nienależne (art. 410 k.c.) stanowi szczególną postać bezpodstawnego wzbogacenia i już sam fakt jego spełnienia uzasadnia roszczenie o zwrot takiego świadczenia bez potrzeby badania przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia. Jak bowiem wskazuje się w orzecznictwie „Sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie o jego zwrot. W takim też przypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione, jak również czy majątek spełniającego świadczenie uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia. (por. wyrok SN z dnia 15.05.2014r., sygn. akt II CSK 517/13). Ponadto pozwana mimo ciężącego na niej obowiązku dowodowego nie wykazała, aby zużyła korzyści finansowe otrzymane od powodów w taki sposób, że nie jest już wzbogacona.

3. Zarzut przedawnienia.

Pozwana podniosła zarzut przedawnienia co do kwot uiszczonych przez powodów tytułem spłaty rat podnosząc, że jej zdaniem podlegają one przedawnieniu z upływem 3 lat jako świadczenia okresowe.

Odnosząc się do tego zarzutu należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 118 k.c. roszczenie powodów o zwrot kwot wpłaconych stronie pozwanej podlega 6-letniemu terminowi przedawnienia. Jako że zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia, bieg terminu przedawnienia roszczenia należy liczyć od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. W ocenie Sądu najwcześniejszy możliwy termin, w którym powodowie mogli się domagać od strony pozwanej zwrotu świadczenia, nastąpił od dnia następnego po dniu poinformowania ich przez Sąd o skutkach nieważności umowy i złożeniu przez powodów oświadczenia, że nie wyrażają zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami umownymi, czyli w dniu 18 września 2021r. Dopiero bowiem wtedy powodowie podjęli decyzję co do tego, czy akceptują niedozwolone klauzule w celu uniknięcia niekorzystnych dla nich skutków nieważności umowy czy też powołują się na całkowitą nieważność umowy w celu uniknięcia niekorzystnych dla nich skutków wykonywania umowy zawierającej klauzulę abuzywną (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40). Sąd zaznacza, że stoi na stanowisku, iż roszczenie powodów stało się wymagalne dopiero w dniu 18 września 2021r., tj. od dnia następnego po dniu poinformowania ich przez Sąd o skutkach nieważności umowy i złożeniu przez powodów oświadczenia, że nie wyrażają zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami umownymi. W związku z tym zarzut przedawnienia nie zasługiwał na uwzględnienie.

4. Koszty postępowania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.c., czyli zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Bank jako strona przegrywająca sprawę w całości zobowiązany jest do zwrotu powodom łącznie wszystkich niezbędnych kosztów celowej obrony. Na koszty te w kwocie 6.434 zł złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł; wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powodów w osobie radcy prawnego w kwocie 5.400 zł (§ 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie); opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł.